

Toddlaren sitt møte med gjenbruksmaterialar

Sissel Aastvedt Halland

Samandrag

Denne artikkelen bygger på eit kvalitativt studie frå ein småbarnsbase i Norge. Målet mitt er å framheva toddlaren sitt møte med gjenbruksmaterialar, og utfordra barnehagen sin praksis ved å la desse materiala tre fram og eksistera i eit større rom. Mi vitskapelege tilknytning og kunnskapsinteresse kviler på kroppsfenomenologien til Maurice Merleau-Ponty (1945, 2012), Gunvor Løkken (2004) sitt toddlarstudie og Lenz Hillevi Taguchi (2010) som opnar for at materialar er sterke, performative agensar som inngår i ein intraaktivitet med menneske. Med eit hermeneutisk-fenomenologisk forskarblikk (Max Van Manen 1990) og ei noko meir poststrukturalistisk og ny-materialistisk tilnærming har eg reanalysert mine observasjonar for å forstå kva som pregar toddlaren sitt møte med gjenbruksmaterialar. Det er avgrensa forskning på området, og det er ukjent for meg at nokon har dokumentert toddlaren sitt møte med gjenbruksmaterialar på denne måten tidlegare. Av den grunn kan denne artikkelen vera eit kunnskapsbidrag for barnehagefeltet.

The toddlers' encounter with recycled materials

Abstract

This article is based on a qualitative study within the setting of early childhood education in Norway. I wish to challenge childhood education practices and ways of thinking about what kindergarten may be for the very youngest children when children experience recycled materials. My scientific affiliation and knowledge interest are based on the philosopher Maurice Merleau-Ponty (1945, 2012), Gunvor Løkken's (2004) toddlerstudy and Lenz Hillevi Taguchi (2010) who open up to for the materials to be strong performative agents involved in an intra-activity with the human beings. Through a hermeneutic-phenomenological research (Max Van Manen 1990) and with a poststructuralist and new-materialistic approach, I have reanalyzed my observations and tried to understand the youngest children's encounter with materials. There is limited research on this area and it is not known to me whether someone has documented the toddler encountering the materials in this way. My work can therefore, I hope, be a contribution to the nursery field.

Innleiing

Empirien som dannar grunnlaget for denne artikkelen er henta frå min primærstudie der mitt forskarspørsmål var: *Kva kjenneteiknar dei kroppslege og estetiske opple-*

vingane til toddlaren i møte med materialar? (Halland 2014: 3). Min analyse syner at *tilstedeværelse, gjentakingar, begeistring, interaksjon og kroppslegheit* er stadfesta som sentrale aspekt ved toddlaren sine opplevingar, anten ein set fokus på kropp

eller estetikk. Til denne artikkelen gjer eg ein reanalyse av materialet mitt. Eg er gripen av det som skjer når barn møter gjenbruksmaterialar og når gjenbruksmaterialane møter barna. Dette har utfordra meg til å sjå toddlarane sitt møte med gjenbruksmaterialar på ny med forskings spørsmålet: *Kva pregar toddlarane sitt møte med gjenbruksmaterialar?* Problemstillinga mi er teoriimpregnert og teorien eg nyttar har tidlegare vore i kontakt med empirien som ligg til grunn for denne reanalysen. Eg meiner, som Winje (2017), at forskaren av etiske grunnar og før studien sin validitet, ikkje kan sjå vekk frå teoriar som allereie har vore i kontakt med empirien og erstatta den med ny teori.

Barna i mine narrativ er eitt og to år, og toddlarar i barnehagen. Ordet toddlar skilddrar særskilde rørsler og karakteristiske gangelag som peikar på det kroppslege særpreget ved mennesket i denne alderen (Løkken 1996). Min primærstudie syner klare skilnader mellom eitt- og toåringar, men med inspirasjon frå Løkken vel eg å halda på toddlaromgrepet. Eg er samstundes inspirert av ei tru på barnet som rikt på mogleikar, sterkt og kompetent (Barsotti 1998), eit fritt subjekt med evne og vilje til å agera (Kolle, Larsen og Ulla 2010).

Å erfara ulike materialar med kroppen er ein viktig del av toddlarane sin leik og sosiale samspel (Fønnebø 2014: 139). Å utforska materialar gjev barna mogleik til å handla direkte, spontant og sanseleg ved å nærma seg materialane med ei leikande haldning. Eg forstår toddlarane sitt møte med gjenbruksmaterialar som utforskande leik. Pramling (1995) konstaterer at barn mellom eitt og to år er særskilt opptatt av den utforskande leiken. På bakgrunn av ei slik forståing er det ikkje sikkert at det er dei fabrikkerte leiketya som interesserer barn mest, men kan hende gjenbruksmate-

rialar som kan skapa fleire variasjonar enn dei fabrikkerte leiketya.

Eg har, som Odegard (2015), valt å nytta omgrepet gjenbruksmaterialar om materialar i denne artikkelen. Ho deler gjenbruksmaterialar inn i to grupper: Overskotsmaterialar og materialar sortert ved kjøkkenbenken (Odegard 2015: 22). Begge gruppene av materialar representerer råvarer og gjenstandar som vert nytta i møte med barn og som elles ville blitt kasta om ein ikkje ser potensiale til å nytta dei minst ein gong til (Odegard 2015). Daly og Beloglovsky (2015) kallar slike materialar for «loose parts». Materiala vert tilbydd på ein estetisk måte i leik og utforskning og har kraft til å halda ved like og forsterka den estetiske dimensjonen i toddlarane sine liv (Taguchi 2010; Fredriksen 2011, 2013; Halland 2014). Det kan vera papir, leire, kanner, flasker, bobleplast, folie, esker, kassar og papp- og plastrøyr. Materiala er ustrukturerte og «especially relevant for young children, because such materials invite explorations in individual ways» (Fredriksen 2011: 27). Materiala ber ikkje med seg budskap om korleis dei skal nyttast (Odegard 2015).

Eg finn lite forskning om barn og gjenbruksmaterialar sett frå ein pedagogisk ståstad, og etterspør meir forskning på feltet, men eg finn noko forskning sett frå ulike formingsperspektiv. Fredriksen (2013: 103) fann at barna undersøkte materialane med kroppen, dei oppdaga materialane sine affordansar, opplevde motstand, løyste problem og forhandla meining gjennom samspel. Carlsen (2015) fann at samhandling med materialar gjev barn tilgang til ulike måtar å bli kjend med verda på, at materialar er fysiske og mentale reiskapar og eit utgangspunkt for sosial samhandling, problemformulering og problemløysning. Materialar gjev barna idear og mogleikar til

å utvikla og testa hypotesar gjennom skaping av form og mogleik til å påverka sine omgjevnadar. Dette kan sjåast i relasjon til Odegard (2015) og Daly og Beloglovsky (2015) som seier at gjenbruksmateriala appellerer til barn og får dei til å samarbeide og konstruera på alle tenkelige og utenkellige måtar. Dette tyder på at materialrikdom er viktig og Waterhouse (u.å.) påpeikar at ein materialrik barnehage opnar for mogleikar, utfordringar og mangfald, ein estetisk praksis og ein rikare kulturell ytringsarena.

Eg har ikkje, som Fredriksen, Carlsen og Waterhouse, formingsbakgrunn. Eg har ein pedagogisk ståstad, og som Johansson og Løkken (2013) er eg opptatt av kor sansande og kroppslege små barn er og at dette krev nye måtar å møte barn på. Eg er også, som Odegard (2015), opptatt av å inspirera til eit kreativt arbeid med gjenbruksmaterialar samstundes som eg er opptatt av estetikken som noko som vekslar mellom inntrykk og uttrykk, persepsjon og omarbeiding av sansbare medier. Dette kan bidra til å forstå barn sine skapande prosesser med materialar (Carlsen 2015).

Teoretisk fundament – ein fenomenologisk grunnmur

Ei forståing av veremåten til dei yngste barna forankrar eg i kroppsfenomenologien til Merleau-Ponty (1945, 2012). Han hevdar at kroppen si sansing av verda er sentral og at meininga vert skapt i samspelet mellom kroppen og verda. Me lever i ein grunnleggande tillit til våre sanseoppfattingar, og det er ikkje mogleg å oppfatta at noko eksisterer før me opplever oss sjølve som eksisterande i den handlinga det er å oppfatta noko. Dette kviler på kroppsleg persepsjon. Det er med kroppen me er til stades i verda og er i kontakt med ting, gjenstandar og livet sjølv. «... at betrachte en genstand er at

komme til at bebo den og derfra gribe alle ting alt efter ...» (Merleau-Ponty 1945: 3).

I lys av Merleau-Ponty sin kroppsfenomenologi lar Løkken (2004) den levde kroppen ligge som ei plattform når ho seier at me opplever verda som meiningsfull. «One's own body is in the world just as the heart is in the organism: it continuously breathes life into the visible spectacle, animates it and nourishes it from within and forms a system with it» (Merleau-Ponty 2012: xxxi). I den naturlege «livsverda» er mennesket med si merksemd og evne til rørsle i gang med meiningsfulle handlingar. «Fordi vi er i verden, er vi *dømt til mening* ...» (Løkken 2005: 36). Toddlarane kan som menneske framstå med mange lag av meining: Som anonym eksistens og som «værende-i-verden», som uttrykk for eksistens, grunnleggande retta mot noko eller nokon, som kroppsleggjort intensjonalitet med kraft til meiningsfull handling, og som kroppsleggjort «overskridande» subjektivitet, som i dette synet er intersubjektivitet. Me lever i verda gjennom å ta interaksjonen med den for gitt. «Det er nettopp min kropp som er oppmerksom på den andres kropp og som oppdager i den andre kroppen en mirakuløs forlengelse av mine egne intensjoner, en kjent måte å forholde seg til verden på» (Løkken 2005: 34).

- Barna tonar seg inn på kvarandre, kommuniserer med eit kroppsleg særpreget og forstår kva som skjer medan det skjer.

Stern (1985/2000) nyttar omgrepet intersubjektivitet for å konstruera korleis fellesskap og individualitet gjensidig konstruerar kvarandre i form av dynamisk, kroppsleg og emosjonell interaksjon. Barn har ei medfødd evne og eit ibuande sosialt motiv til å skapa og oppretthalda intersubjektivitet, eit

driv til å dela kjensler og intensjon (Haugen 2005). Barna tonar seg inn på kvarandre, kommuniserer med eit kroppsleg særpreg og forstår kva som skjer medan det skjer. Med Stern (2010) vil ein kunne gjenskapa den andre si vitalkjensle i eige ekspressivt uttrykk som syner at me forstår og anerkjenner kvarandre. Ifølgje Løkken (2004) handlar ikkje toddlarstilen berre om det dei gjer og korleis dei gjer det, men også om kva tema som er innebygde i handlingane deira. I leiken er barna til stades i si sanselege merksemd, dei handlar intuitivt, interaksjonen er prega av mellommenneskelege relasjonar og den kroppslege leiken utløyser fellesaugneblinkar av glede og latter, overdrivingar og gjentakningar.

Estetikk og estetisk innstilling

Estetikken famnar vidt og har tradisjonelt sett hatt stor plass i barnehagen. I pedagogisk samanheng vert omgrepet ofte nytta om praktiske-estetiske aktivitetar. Fenomenologien ser på estetikken som kroppsleg, sanseleg og heilskapsorientert (Austring og Sørensen 2006). Kroppen deltek i alle opplevingar og er utgangspunkt og føresetnad for at verda kan la seg sanse og forstå. Kroppen er ein fortolkingsinstans som overskrider skilet mellom subjekt og objekt, mellom inntrykk og uttrykk (Merleau-Ponty 1945). Barnet som kroppssubjekt omarbeider sine inntrykk av verda til estetiske uttrykk. Når barn uttrykker seg kroppsleg vert dei eit produkt av kroppsleg utfalding og sanselege uttrykksformer gjennom eit samspel av opplevingar der sansar og kjensler er aktivt involvert. Med sin måte å vera i verda på syner dei ei estetisk innstilling (Carlsen og Samuelsen 1988). Ifølgje Waterhouse (2013) hevdar Stolnitz at ei estetisk innstilling ber preg av ei avslappa og sympatisk merksemd – ei fordjuping i kva som helst objekt medan

Gibson (1986) er opptatt av affordans og dei eigenskapar og handlingsmogleikar materiala og omgjevnadane gjev oss. Slik eg oppfattar det er Stolnitz oppteken av vår måte å sjå verda på, subjektet si innstilling og persepsjon medan Gibson er opptatt av at ein organisme verkar saman med sine omgjevnadar ved at persepsjonen av omgjevnadane sin affordans er knytt til handling og læring. Det førekjem ein prosess av gjensidigheit mellom organismen og omgjevnaden, og mellom oppfatting og handling (Carlsen 2015).

Intraaktive møter med materialar

Taguchi (2010) bygger si tenking om ein intraaktiv pedagogikk basert på Karen Barad si førestilling om intraaktivitet som utfordrar den manifeste dikotomien mellom menneske som aktivt og intensjonelt og det materielle som passiv bakgrunn. Omgrepet intraaktivitet bidrar til ei større nyansering av det som skjer i prosessane mellom menneske, materiale, tid og rom. Taguchi (2010) flytter søkelyset frå interaksjonar – det som skjer mellom menneske – til intraaksjonar – det som skjer mellom ulike organismar og materialar. Å tenka ut frå ein intraaktiv pedagogikk kan skjerpa evna vår til å identifisera affordansane, «stemmene» og «språket» til materialane, og til å observera agentskapet det utøver. Taguchi (2010) hevdar altså at det ikkje berre er menneska som har agentskap, men også at fysiske gjenstandar kan forståast som ein del av ein performativ produksjon av makt og endring som står i ein gjensidig intraaktiv relasjon til fysiske gjenstandar og menneske. Det er ein «dialog» mellom kroppssubjektet og dei kvalitetane ein ilegg objektet, slik at det på si side «snakkar» til oss (Jonstoj og Tolgraven 2003: 60). «Agency is not an attribute but the ongoing reconfiguring of the world» (Barad 2008: 135). Me er ikkje agensar som

har kraft kvar for oss. Krafta oppstår i samspillet, og barnet som subjekt og materiale som objekt oppstår i interaksjon og eksisterer i det Taguchi (2010: 77) seier er ein «tilblivelse med hverandre». For barn er ting ikkje berre gjenstandar dei handterer, tinga interagerar og vert subjekt i relasjonen til barna (Nordin-Hultmann 2004: 74).

Studien sitt design

Metodologisk har denne artikkelen ei hermeneutisk-fenomenologisk tilnærming som er forankra i Merleau-Ponty (1945, 2012) sin kroppsfenomenologi. Han argumenterer for ein menneskeleg kropp som gjennom aktiv, meiningssøkjande handling eller rørsle veit og forstår (Løkken 2004). Me kan ikkje oppleva noko utan å vera i relasjon til det, og difor har eg vendt meg til barnehagekvardagen der barna møter gjenbruksmaterialar for å skildra og fortolka deira opplevingar. Eg støtter meg til Van Manen (1990) som seier at ein kan skildra verda slik den kjem til syne for oss. Når barna sjølve ikkje kan setje ord på sine opplevingar må dei lesast ut frå det barna gjer og måten dei gjer det på.

Eg har også med meg ei poststrukturalistisk forståing inn i denne artikkelen. Det er eit stort sprang mellom ei hermeneutisk-fenomenologisk tilnærming og den poststrukturalistiske, ny-materialistiske og feministiske ståstaden som Taguchi (2010) står for, men også Løkken (2012) med sitt fenomenologiske utgangspunkt gjev eksempel på materialdiskursiv performativitet når ho seier at det er ein «dialog» mellom kroppssubjektet og kvalitetane ein illegg objektet. Den samanfletta interaksjonen mellom sans og kropp og mellom kropp og verd gjer menneskroppen til grunnleggande og deltakande i verda. Me kan ikkje skilje ting frå korleis dei syner seg for oss

(Løkken 2012). Verda reflekterer «the flesh of my body» ved at min kropp gjer inngrep i verda, og at verda gjer inngrep i min kropp (Merleau-Ponty 1945, 2012). Begge låner frå den andre, tar frå eller grip inn i den andre. «Tingene rører ved meg slik jeg rører ved dem og ved meg selv» (Løkken 2012: 27).

Deltakande observasjon

Mine observasjonar er gjennomført i ein norsk basebarnehage i ei barnegruppe med 12 barn i alderen 1–2 år. Eg observerte barna i deira utforskande leik med esker, boksar og røyr, bobleplast og aluminiumsfolie. Barnehagelæraren på basen var opptatt av å dela barna inn i små grupper for å ivareta samspel og å vera til stades for barna i leiken med gjenbruksmaterialane. Det var eit mål å gje barna god plass til kroppsleg leik og utfolding. Resten av barnegruppa deltok i andre aktivitetar. Barnehagelæraren initierte og introduserte barna for gjenbruksmaterialane medan eg deltok aktivt i dei situasjonane barna inviterte meg. For å samle inn data nytta eg deltakande observasjon med loggbok som forskingsmetode. Observasjonane mine skjedde på fleire nivå og romma merksam «tilstedeverelse», merksam iakttaking, merksam fortolking og analyse (Løkken 2012). Fortolkinga av det eg såg, hørde og reflekterte over gjennom persepsjon og observasjon, skjedde i relasjonen mellom meg som observatør og det som vart observert.

I etterkant av observasjonsøktene skreiv eg feltnotat. Feltnotata utgjorde 31 sider med transkribert observasjonsmateriale som eg nytta i mine analytiske skildringar av barna sine møter med gjenbruksmaterialar gjennom narrativ form og funksjon. Narrativ vart gitt ulik tyding, både som forskingsmetode, resultat, fenomen eller ein måte å forklara tydinga av menneskelivet på (Fennefoss og Jansen 2008: 11). Eg for-

står narrativ som praksisforteljingar som reflekterer hendingar som bygger på mine erfaringar og opplevingar. Gjennom arbeidet med transkripsjonane har eg transformert datamaterialet til prosaprega og estetiske narrativ gjennom ein skjønnlitterær framstillingsmåte (Todres 2007: 12). Slik handlar mitt kvalitative forskingsarbeid også om språket og korleis eg nyttar det for å la tekstane mine bera preg av estetiske skildringar samstundes som kvaliteten vert ivaretatt ved at eg kommuniserer barna si livsverd, veren, mening, intensjon og oppleving.

Analyse

I analyseprosessen ligg det «elementer som tolkning, refleksjon, beskrivelser og fortellinger» gjennom fleire lag av fortolking (Johannesen 2002: 54). Eg har gjort ein fenomenologisk analyse der eg klarlegg meninga, strukturen og essensen av det erfarte og opplevde fenomenet. Teorien har fungert som briller og ramme for å forstå, forklara og føresei fenomen (Løkken 2012). Den hermeneutiske spiralen (Alvesson og Sköldberg 2008) utgjer kjernen i analyseprosessen og fungerer som ein interaksjon mellom forforståinga og forståinga mi.

Til denne artikkelen har eg vald ut to av narrativa mine for ein andregongsanalyse – ein reanalyse (Heaton 2004). Jernes og Alvestad (2017) skildrar andregongsanalyse som ein supplerande analyse. Dette inneber å gå i djupna av fenomen som trådde fram i mitt datamateriale, men som eg ikkje greip i min primærstudie (Winje 2017). Ein andregongs-analyse kan ikkje sjåast isolert frå resten av forskingsprosessen (Heaton 2004: 41), og i min søken etter ny kunnskap har dei teoretiske perspektiva og mine tidlegare tolkingar vore viktige utgangspunkt. I gjentekne møter med observasjonane/narrativa mine har forforståinga mi endra seg og gradvis utvikla seg til ei ny forståing som

ber preg av ein meir poststrukturalistisk og ny-materialistisk ståstad. Eg har analysert, reflektert og filtrert observasjonane/narrativa mine gjennom ulike blikk og flytta søkelyset frå det som skjedde mellom barna til det som skjedde mellom barna og materialane. På denne måten kan eg utfordra tidlegare sanningar slik at det kan tre fram ny kunnskap (Taguchi 2010: 18).

Mine observasjonar handlar om å sjå barn som subjekt. Dette krev ei etisk haldning som får følgjer for forskerrolla mi. Småbarnspedagogikken dreier seg om små barn, og eg kan ikkje lena meg på deira verbale utsegn. Dei yngste barna uttrykker seg kroppsleg og lar det vera opp til meg som forskar å fortolka og setje ord på handlingane deira. Den som tolkar barnet sin veremåte er påverka av eigne førestillingar om barn, og konteksten som samspelet utfoldar seg i (Fennefoss og Jansen 2008), men eg, som Winje (2017: 60), ser at denne forståinga har ein etisk brist. Barna er ikkje klar over at eg nyttar observasjonane dei er deltakarar i og at eg prøver å ta til orde for deira perspektiv. Dette gjer eg vel vitande om at det er mennesket sin individuelle persepsjon som er den vesentlege faktoren i søken etter røynda (Postholm 2010). Forskinga vert påverka av meg og mine subjektive teoriar og i så måte kan ikkje dette forskingsarbeidet generaliserast. Dei resultatane eg har kome fram til vil vanskeleg la seg reproducera. Gjennom forskingsprosessen min tydeleggjer eg min ståstad som forskar i form av vitskaplege og teoretiske perspektiv, eg gjer greie for studien sitt formål og synar slik til den vitskaplege kvaliteten på arbeidet mitt (Winje 2017: 60).

Presentasjon av funn og drøfting

Kategoriane eg har valt ut er ikkje nye, ei heller ukjende. Eg stadfestar den toddlar-

stil som Løkken (2004) har gjort kjent, og Taguchi (2010) si tenking om den intraaktive pedagogikken når eg undersøker kva som pregar toddlaren sitt møte med gjenbruksmaterialar. Gjennom å tolka barna sine kroppslige uttrykk, handlingar, rørsler og sosiale samspel i leik og utforsking med gjenbruksmaterialar prøver eg å forstå barna sin interaksjon og intraaksjon med materialane. Perspektiva vert skrivne fram med teoretisk støtte. Til slutt fokuserer eg overordna på korleis materialar kan utfordra barnehagelæraren sitt tankesett og haldningar til kva opplevingar som kan vera viktige for dei yngste barna i barnehagen. Eg håpar med dette at studien min kan bidra til større materialrikdom i barnehagen og kunnskap om korleis ein kan legge til rette for eit toddlarfelleskap som er prega av utforskande leik med gjenbruksmaterialar.

Toddlaren i dialog med kvarandre og gjenbruksmaterialet

Bobleplasten ligg på golvet. Noko av den ligg laus, men mesteparten av den er festa fast i golvet med brei og solid tape. Eg er i rommet saman med barna, og barna legg fort merke til at det er lagt noko på golvet, noko som må undersøkast. Barna nærmar seg fort bobleplasten. Dei ser ned på materialet, dei ser på kvarandre. Dei er saman om ei ny oppleving på golvet, her og no. Olea trykker ein finger ned i plasten. Ho tar så heile handa ned på plasten, ho kjenner på den. Ho legg øyra ned på bobleplasten – lyttar til den. Handa blir til to hender som legg seg flate over plasten. To nakne føter kjem til. Ein kropp legg seg ned, rullar litt og latteren brer seg ut i rommet. Dei andre barna følgjer Olea med spente auge og byrjar også å kjenne på plasten, riva og løfta litt – er det noko

under her som knitrar så rart? Er det nokon som har gøymt seg der? Nei ... Interessa er der. Barna peikar ivrig, ser på kvarandre, kommuniserer med heile seg om lydane i plasten, og kva dei skal bruka den til. Gestane og peikinga fortsetter. Det er lyder og ord. Barna byrjar å dansa, hoppa, kjenna og sansa med heile seg som små kroppssubjekt i aktiv og intensjonal handling. Dei er på plasten, som smeller og knitrar under hendene, under beina og under dei små kroppane – her og no (Halland 2014).

Det er som om barna kommuniserer til kvarandre, non-verbalt med blick og gestar: «Me tar bobleplasten!» i det dei ser bobleplasten ligge på golvet. Heilt naturleg utstrålar dei ei aktiv interesse for kvarandre og for materialet som ligg på golvet, og med kroppane i interaksjon grip dei mogleikane som ligg framom dei. Dette er interessant fordi me ikkje har tradisjonar for å sei at ting kan handla eller interagera med menneske (Jonstøij og Tolgraven 2003), men eg opplever at materialet kommuniserer til barna som gjer seg kroppslig hen til det. Bobleplasten lokkar til leik (Röthle 2005) og barna går direkte i møte med den og tar den i bruk utan å dvela ved den og utan å nøla. Eg oppfattar at barna opplever bobleplasten som direkte tilgjengeleg for dei på ein måte som om den inviterer barna og inspirerer dei til utforskande leik. Den utforskande leiken er veldig synleg ved at barna kroppslig inntar bobleplasten, dei er sansande og utforskande. Bobleplasten lokkar barna til rørsler, eit leikande gjensvar og det kan sjå ut som om materialet gjev barna impulsar som setter rørsledeira lett i sving. Først kan ein sjå at rørsledeira er enkle og små før dei større rørsledeira overtar. Dei andre barna er lyttande og observerande når Olea grip mogleiken fyrst til å kjenna

på plasten som ligg på golvet. Store flater eller materialar inviterer til å jobba saman (Løkken 2004), og barna i fellesskap byrjar etter kvart å delta med Olea på plasten ved å kjenna på den, trø på den, hoppa, dansa, springa, ropa og laga høge lydar. Dei deler noko saman og er i kroppsleg interaksjon med bobleplasten. Det kan sjå ut som om det oppstår gjensidige bindingar der menneskelege og ikkje-menneskelege agensar påverkar kvarandre i ein straum av kraft og intensitet (Taguchi 2010).

- Barna boltrar seg i materialet, dei fryddar seg og interaksjonane er prega av smil og latter som skapar eit felles uttrykk..

Når barna vert inviterte til å ta del i bobleplasten, og samtykker denne invitasjonen innbyrdes og nonverbalt i gruppa er det tydeleg at det ikkje eksisterar eit skilje mellom objekt og subjekt. Barna sine kroppar overskrider skilet mellom inntrykk og uttrykk og barna deltar i opplevinga det er å vera på bobleplasten som om dei høyrer saman med bobleplasten. Det er vanskeleg å sei kor toddlaren byrjar og materialet sluttar, eller kor materialet byrjar og toddlaren sluttar. Dei interagerer med kvarandre. Taguchi (2010) hevdar at måten materialar vert opplevd påverkar intraaksjonen, det som ligg i mellom, ikkje subjektet eller det materielle. Barna inngår i gjensidige bindingar med kvarandre og bobleplasten som menneskelege og ikkje-menneskelege agensar.

Narrativet mitt syner at toddlarane er prega av eit sterkt engasjement og materialet i seg sjølve gjev dei materiell erfaring. Materialet stimulerer alle sansane og barna erfarar materialet med heile kroppen som dei nyttar aktivt for å undersøka og røra ved det dei ser (Röthle 2005). Barna kjenner

på eigenskapane til materialet, dei handlingsmogleikane det gjev dei (Gibson 1986) og kjenner korleis responsen frå kropp og materiale fungerer. Dei er i dialog med kvarandre, i kroppsleg interaksjon og i dialog med materialet.

Gjenbruksmateriale skapar toddlarfellesskap

Tone gjev barna ein rull med aluminiumsfolie. Barna kjem straks saman, flokkar seg, vil halde i og hjelpa til når rullen skal opnast. Mathias tar styringa, og finn fort ut korleis han skal løyse folien frå rullen, og når han får tak ... vips er rullen utløyst, og han står å held ei lang remse folie framfor dei andre. Barna ler, og Mathias byrjar å gå, nærast springa med aluminiumsfolien i hendene. Den vert lengre og lengre etter kvart som folien vert dratt ut over. Folien svøyper seg ned på golvet. Dei andre barna følgjar etter, held i hovudrullen, men går etter Mathias som beveger seg «hit og dit» og «her og der». Mathias går rundt bordet, ut att på golvet, rundt nokre stolar og rullen med glatt og blank folie krøllar seg, knitar og bøyer seg i takt med rørslene til barna som opplever materialet som endrar seg i takt med tempo og rørsler. Til slutt er heile rullen rulla ut, og barna oppdagar at dei står att med eit tomt papprøyr. Mathias vil ha røyret. Dei tre andre gutane ser på all folien som ligg på golvet og byrjar å ta på den, trø på den, sparke i den, utforske den, vende og vri på den og til slutt rive den frå kvarandre. Med store kroppslege rørsler riv barna folien i store betar. Lyden av folien fyller rommet. Eg beveger meg inn i leiken, fangar betar av folie og krøllar den saman. Eg trillar ei samanrulla kule av folie til Jakob. Han plukkar den opp og legg den i ei eske. Han gjev meg meir

folie og eg lagar ei ny kule som eg legg i eska. Snart vert eska full av blenkande sølvfarga kuler (Halland 2014).

Barna signaliserar til kvarandre at «dette er leik» og at dei har det moro saman. Utan å sei eit ord, skapar barna sitt ritual som gjev denne utforskande leiken form. For meg ser det ut som om glede ligg i å vera saman og utforska aluminiumsfolien. Barna boltrar seg i materialet, dei frydar seg og interaksjonane er prega av smil og latter som skapar eit felles uttrykk. Barna gjer seg heilt hen i leiken. Den er lystfull, sterk og intens og barna grip situasjonen og materialet. Eg opplever ei samkjensle der barna stadfester kvarandre gjennom kroppane sine. Dei er i samspel og kommunikasjon saman om noko, og det kan sjå ut som om materialet skapar noko mellom barna.

Merleau-Ponty (1945, 2012) utfordrar oss til å anerkjenne det usynlege bandet som er mellom subjekta, og eg opplever at barna er saman og nærverande gjennom alt dei gjer. Barna verkar bevisste kvarandre sin subjektivitet og det er interessant å sjå korleis dei posisjonere seg og måten dei samarbeider om aluminiumsfolien. Barna er kroppslige samarbeidspartnarar for kvarandre og deira perspektiv smeltar saman og eksisterar i ei felles verd når dei samlar seg ved rullen med folien, når dei spring og rører seg i rommet. Den enkle strukturen i leiken er dyrka fram av barna sjølve. Berre latteren og lyden av folien høyrer, og ein ser korleis barna spring og rører på seg med folien mellom seg, kroppslige, tumlande og sosiale samstundes som dei utforskar aluminiumsfolien saman. Dei er opne for kvarandre (Merleau-Ponty 2012; Løkken 2004), og stråler ut ei interesse for kvarandre når dei påkallar og gjer kvarandre svar ved å flokka seg kring rullen og følgjer etter kvarandre. Dei er saman i den utforskande

leiken. Eksplisitt tenker eg at barna setter ord på eit VI. Intersubjektiviteten mellom barna handlar om korleis dei skapar og opprettheld felles merksemd kring aluminiumsfolien, korleis dei skapar felles intensjonar og meining i den utforskande leiken og korleis dei aktivt søker og samhandlar med kvarandre ved å ha merksemda si retta mot kvarandre (Stern 1985/2000). Dei forstår kva som skjer medan det skjer, tonar seg inn på kvarandre og kommuniserer tydeleg innbyrdes med eit kroppslig særpreg. Det er lite verbalt språk, mest kommunikasjon der barna tolkar kvarandre sine rørsler, pust, blikk, gestar og kroppshandlingar (Fredriksen 2013). Opplevinga med aluminiumsfolien knyter toddlargruppa saman og skapar eit toddlarfelleskap.

Barnehagelæraren sine utfordringar i møte med materiale

Dei estetiske faga har lange tradisjonar i barnehagen, og eg oppfattar at rammeplanen legg vekt på den kroppslige og sanslege erfaringa som det mest sentrale i barn sin veremåte (Kunnskapsdepartementet 2017). I tillegg er planen klar på at dei estetiske opplevingane skal vera eit kjenneteikn ved barn sitt tilvere i barnehagen (Sæbø 2017). Dei estetiske faga kan sjå ut til å stå i fare for å bli sett på som unyttige og lite meningsfulle og dette kan vera ei forklaring på at dei estetiske faga er trua (Østrem m.fl. 2009) og at forming og skapande verksemd med materialar har mindre plass i barnehagen enn tidlegare (Carlsen 2015). Politisk fokus på barn si tidlege læring og krav om individuell testing, også av dei yngste barna, har ført til forskyvingar i barnehagen sitt innhald i retning av andre avgrensa fagområder. Ein kan undre seg om augneblinkopplevingar som barna tar del i i mine narrativ er i ferd med å forsvinna, og om måling og veging, testing og rapportering som verkty

for skuleførebuande tiltak står i vegen for leiken. I tillegg ser det ut som om ferdigproduserte pedagogiske verkty og program har stor framvekst i barnehagekvardagen (Pettersvold og Østrem 2012).

Toddlarane skapar sin eigen toddlar-kultur og toddlarfellesskap, og eg fryktar denne kulturen kan stå i fare for å bli styrt av vaksne som setter mål og ønskjer for kva barna skal erfare og læra, vaksne som vil formidla meir enn dei tar del i, vaksne som legger opp til styrte aktivitetar som gjev mindre støy og vaksne som er meir opptekne av å organisera, planleggja og tenkja framover enn å vera her og no. Ut frå eit slikt perspektiv vil lite kunnskap om dei yngste barna vera eit hinder i å gjer bevisste val i samvere med dei. Det er forventat at barnehagelæraren skal vera open for nyskaping og inspirera til lek, læring og skapande verksemd (Kunnskapsdepartementet 2012), og barnehagen treng bevisste vaksne som har ei estetisk innstilling til dei yngste barna og det som opptar dei. Likevel syner forskingsprosjektet *Blikk for barn* at barnehagane har for lite kunnskap om dei yngste barna, deira veremåte og korleis ein skal møte dei yngste barna i kvardagen (Gulpinar, Hernes og Winger 2016). Det får meg til å stilla spørsmål ved om barnehagen lar seg styra mot å oppnå meir synlege og målbare resultat med tanke på eit framtidsretta perspektiv enn å arbeida med utforskande lek med gjenbruksmaterialar. Arbeid med lek og dei estetiske faga kan ikkje målast og kan vera krevjande i si form. Med eit slikt utgangspunkt vil eit arbeid med testing og kartlegging vera enklare å gjennomføra enn å setja seg sjølv på spel og arbeida med toddlarane sine kroppslege rørsler og estetiske uttrykk.

Rammeplanen vår er tydeleg på at barnehagen skal ha tilgang til ting, rom og materiale som støttar opp om barna sine

leikande og estetiske uttryksformer, og at barna skal få ta i bruk sin fantasi, kreative tenking og skaparglede (Kunnskapsdepartementet 2017). Dette handlar, for meg, om at barnehagelæraren må evne å nærma seg dei aller yngste barna slik at dei kan gje dei opplevingar som ligg nær deira måte å undersøkje verda på. Dei yngste barna held seg sanseselege til verda. Dei har tru på det dei ser, tillit til det dei høyrer, og er bevisste lukt og smak. Dei kjenner på kroppen kva kjensler, bilete og tankar som vert vekka i møte med den materielle verda (Steinkjær 2005). Denne måten å forhalde seg til verda på er heilt naturleg for dei yngste barna og såleis ein god grunn til å ivareta den utforskande leiken og dei estetiske faga sin plass i barnehagen.

- Med ei slik innstilling til verda oppstår det samspel og interaksjonar.

Toddlarstilen kan, for mange vaksne, vera krevjande. Den er ofte livleg og full av lyd. I staden for å sjå korleis barna tonar seg inn på kvarandre, korleis dei med felles merksemd, kjensler og intensjonar konstruerar og «komponerar» relasjonane sine og inntar kvardagslivet, er eg redd dette ofte «hysja ned» av vaksne som ikkje ønskjer dette barnefellesskapet velkommen, men som heller ønskjer ro og orden. Gjenbruksmaterialar kan lett bli oppfatta som rot og ikkje som noko som er verdfullt å nytta i møte med små barn, men toddlarane kan ha stor interesse av materialar og nyttar dei gjerne i sin lek (Halland 2014; Halland og Vist 2016). Pramling (1995) støtter også opp under dette når ho hevdar at små barn oppdagar alt som omgjev dei. Ho legg til at det kan bli eit stort gap mellom det ein gjev barn, og det barn kjenner seg tilfredsstilt av. Barna treng ei mengd varierte

og interessante gjenstandar som dei kan undersøke, og som mest sannsynleg ikkje er å finna i ein leiketykatalog. Ulike gjenbruksmaterialar er ikkje knytt opp til den praktiske funksjonen slik strukturerte leikety er, og slik kan den estetiske dimensjonen eksistera og koma til syne gjennom den kroppslege og estetiske leiken med materialar. At leik har ein estetisk dimensjon er det fleire forskarar som har peikt på i dei seinare åra (Waterhouse uå).

Gjenbruksmaterialar kan stimulera alle sansane og dette kan utfordra barnehagelæraren som dagleg er saman med dei yngste barna i barnehagen til å gje barn erfaringar og estetiske opplevingar med gjenbruksmaterialar. Barnehagelæraren har store mogleikar til å gje barna opplevingar der dei kan koma til uttrykk, både kroppsleg og estetisk, og møta barn gjennom sinn og sansar (Johannsson og Løkken 2013). Gjennom den daglege kontakten kan ein, med ei open innstilling, dela umiddelbar glede og fascinasjon, leggja merke til detaljar og oppleve verda i eit roleg tempo i staden for å sette rutinar og praktiske gjeremål i fokus. Slik kan barna sin barnehagekvardag bera preg av å vera magisk og spanande, varierende, innhaldsrik og kreativ. Vygotskij (1995) hevdar at me veldig tidleg ser kreative prosessar hjå barn, og at dei fyrst og fremst er synlege gjennom leiken. Toddlarleiken med gjenbruksmaterialar kan innby til kreative prosessar. Ved at barna frå dei er små av får utforska materialar vil det seinare hjelpe barnet i arbeidet med å skapa noko og uttrykke seg ved hjelp av materialar (Sæbø 2017). Etter kvart som barnet vert eldre kan ein i arbeid med materialar utfordra formrepetoar, materialkunnskap, teknikk og indre bilete. Slik kan barnehagen fungera som eit laboratorium, ein verkstad og ei kunstfagleg smie for store og små.

Samanfatting

Mitt studie føyer seg inn i rekka som eit av fleire studie som kan dokumentera toddlarleik der barna får møtast over tid for å vera saman og dyrka fram eigne leikerutinar og opplevingar som gjev mening. Barna er i dialog med materialet gjennom å utstråla interesse for kvarandre og for materialet som er tilgjengeleg for dei. Barna beburrømt med sine kroppar og det skjer ein gjensidig intervensjon mellom barna og materialet. Materialane lokkar til leik og barna går direkte i møte med materialet. Toddlarfellesskapet er kjenneteikna gjennom å vera i utforskande leik med kvarandre, og for meg er det tydeleg at barna dyrkar fram eit toddlarfellesskap med materialet som noko å vera saman om. Dei er i påfallande interaksjon med kvarandre. Med ei slik innstilling til verda oppstår det samspel og interaksjonar. Løkken (2004) hevdar at barna «pløyer» og «sår» noko som etter kvart spirer og gror. Barna er kroppslege samarbeidspartnarar for kvarandre gjennom interaksjonar der dei er saman om noko. Det er spanande å leike med materialar ein kan vera fleire om, og når barn leiker saman oppstår det ofte langvarig leik som skapar endring, variasjon, fleksibilitet, spenning, fryd og overraskingar.

For meg er bruk av gjenbruksmaterialar meir enn sansing for dei yngste barna. Å vera saman kring ulike materialar tenkjer eg er meir mystisk, spanande og skapar fleire variasjonar enn i leik med ferdigproduserte, fabrikkerte og strukturerte leikety. Det har ein verdi å vera saman om noko og la barn vidareføra og vidareutvikla si medfødde estetiske haldning gjennom si oppleving av gjenbruksmateriala. Barn i barnehagen, uansett alder, er i leik og utforsking, ikkje fordi dei vel det, men fordi det er deira måtar å vera til og leva i verda

på (Fønnebø 2014). Materialane har verdjar som gjev rom for ei subjektiv oppleving som kjem kroppsleg og estetisk til syne. Barna som subjekt og materialane som objekt oppstår i interaksjon og eksisterer i det

Taguchi (2010) vil sei er i ein tilstand av «tilblivelse-med-hverandre». Subjekt og objekt er ikkje fast definerte eksistensar/kroppar, men avhengige av kvarandre i ein gjensidig og samanvevd «tilblivelsestilstand».

Litteratur

- Alvesson, M. og Sköldberg, K. 2008. *Tolkning og reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund, Sweden: Studentlitteratur.
- Austring, B. D. og Sørensen, M. 2006. *Æstetik og læring. Grundbog om æstetiske læreprosesser*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Barad, K. 2008. Posthumanist performativity: Toward an understanding of how matter comes to matter. I: Alaimo, S. og Hekman, S., red. *Material Feminisms*. Bloomington: Indiana University Press.
- Barsotti, A. 1998. *Skapende kommunikasjon i Reggio Emilia*. Pedagogisk forum.
- Carlsen, K. 2015. *Forming i barnehagen i lys av Reggio Emilias atelierkultur*. Ph.d.-avhandling. Finland: Åbo Akademi.
- Carlsen, K. og Samuelsen, A. M. 1988. *Inntrykk og uttrykk. Estetiske fagområder i barnehagen*. Gyldendal Norsk forlag.
- Daly, L. og Beloglovsky, M. 2015. *Loose Parts. Inspiring Play in Young Children*. Redleaf Press.
- Fennefoss, A. T. og Jansen, K. E. 2008. *Småbarnspedagogikk og praksisfortellinger. Pedagogisk dokumentasjon gjennom tolking og analyse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Fredriksen, B. C. 2011. *Negotiating Grasp: Embodied Experience with Three-Dimensional Materials and the Negotiation and Meaning in Early Childhood Education*. Ph.d.-avhandling. Oslo School of Architecture and Design, Oslo.
- Fredriksen, B. C. 2013. *Begripe med kroppen. Barns erfaringar som grunnlag for all læring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fønnebø, B. 2014. *Kunstneriske bevegelser i barnehagen. De yngstes formgiving, billedskapning og verksteder*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Gibson, J. J. 1986. *The Ecological Approach to Visual Perception*. Hillsdale, N.J: Lawrence Erlbaum.
- Gulpinar, T. Hernes, L. og Winger, N. 2016. Med forskerblick på kvalitet(er) i barnehagen. I: T. Gulpinar, L. Hernes og N. Winger, red. *Blick fra barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Halland, S. J. A. 2014. *Toddlaren i møte med materialar: Ei fenomenologisk inspirert tilnærming*. Masteroppgåve. Universitetet i Stavanger.
- Halland, S. J. A. og Vist, T. 2016. Estetiske opplevingar. Toddlaren i møte med materiale. I: T. Gulpinar, L. Hernes og N. Winger, red. *Blick fra barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Haugen, S. 2005. Barnehagen – arena for små barns opplevelse av mestring og glede over livet. I: S. Haugen, G. Løkken og M. Røthle, red. 2005. *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelens Akademisk Forlag.
- Heaton, J. 2004. *Reworking Qualitative Data*. London: SAGE Publications Inc. (US).
- Jernes, M. og Alvestad, M. 2017. Forskende fellesskap i barnehagen – utfordringer og muligheter. I: A. Berge og E. Johansson. *Teori og praksis*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Johannesen, N. 2002. *Det glemte språket: Hvordan de minste barna i barnehagen bruker imitasjon i kommunikasjonen seg imellom*. Oslo: HIO – hovedfagsrapport.
- Johansson, E. og Løkken, G. 2013. Sensory pedagogy: Understanding and encountering children through the senses. *Educational Philosophy and Theory* 46(8): 886–897.
- Jonstøij, T. og Tolgraven, Å. 2003. *Hundre måter å tenke på*. Oslo: N.W. Damm og Søn.
- Kolle, T. Larsen A. S. og Ulla, B. 2010. *Pedagogisk dokumentasjon: Inspirasjon til bevegelige praksiser*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet 2012. Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanningen. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kunnskapsdepartementet 2017. Rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
- Løkken, G. 1996. *Når små barn møtes – om de yngste barnas gruppefellesskap i barnehagen*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag as.
- Løkken, G. 2004. *Toddlerkultur. Om ett- og toåringers sosiale omgang i barnehagen*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Løkken, G. 2005. Toddleren som kroppssubjekt. I: S. Haugen, G. Løkken og M. Røthle, red. *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelens Akademisk Forlag.
- Løkken, G. 2012. *Levd observasjon*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Manen, M.V. 1990. *Researching Lived Experience. Human Science for an Action Sensitive Pedagogy*. London, Ontario, Canada: The University of Western Ontario.
- Merleau-Ponty, M. 1945. *Kroppens fenomenologi*. Oslo: Pax Forlag.
- Merleau-Ponty, M. 2012. *Phenomenology of Perception*. London: Routledge.
- Nordin-Hultmann, E. 2004. *Pedagogiske miljøer og barns subjektskapande*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Odegard, N. 2015. *Gjenbruk som kreativ kraft. Når (materi)AL(ite)T henger saman med alt*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Pettersvold, M. og Østrem, S. 2012. *Mestrer, mestrer ikke: Jakten på det normale barnet*. Siggerud: Res publica.
- Postholm, M. B. 2010. *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Oslo: Universitetsforlaget. Fennefoss
- Pramling, I. 1995. *Barnehage for de yngste: en forskningsoversikt*. Oslo: Pedagogisk forum.
- Røthle, M. 2005. Møtet med de lekende barna. I: S. Haugen, G. Løkken og M. Røthle, red. *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelens Akademisk Forlag.
- Steinkjær, E. 2005. Små barn sanser med mer enn øynene – Om toddlerne i møte med kunst. I: S. Haugen, G. Løkken og M. Røthle, red. 2005. *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelens Akademisk Forlag.
- Stern, D. N. 1985/2000. *Spædbarnets interpersonelle verden: Et psykoanalytisk og utviklingspsykologisk perspektiv*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Stern, D. N. 2010. *Forms of Vitality: Exploring Dynamic Experience in Psychology, the Arts, Psychotherapy and Development*. New York: Oxford University Press.
- Sæbø, A. B. 2017. Kunstfagenes plass i barnehagen. I: K. Bakke, C. Jensen og A.B. Sæbø, red. *Kunst. Kultur og kreativitet. Kunstfaglig arbeid i barnehagen*. 2. utgåve. Bergen: Fagbokforlaget.

- Taguchi, H. L. 2010. *Bortenfor skillet mellom teori og praksis. En introduksjon til intra-aktiv pedagogikk i barnehagefeltet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Todres, L. 2007. *Embodied Enquiry. Phenomenological Touchstones for Research, Psychotherapy and Spirituality*. UK: University of Bournemouth.
- Vygotskij, L. 1995. *Fantasi og kreativitet i barndomen*. Göteborg: Bokforlaget Daidalos. AB.
- Waterhouse, A. H. L. 2013. *I materialenes verden. Perspektiver og praksiser i barnehagens kunstneriske virksomhet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Waterhouse, A. H. L. u.å. *Tanker om materiell oppmerksomhet*. Henta frå: <http://kunstkultursenteret.no/waterhouse>
- Winje, A. K. 2017. Å gjøre demokrati i barnehagens *kommunikative fellesskap. En studie av de yngste barna sitt språk, barnehagen sin relasjonelle og romlige kvalitet og dets betydning for de yngste barna sin tilgang og meddelelse av livsverden i barnehage*. Barn 35(4). Norsk senter for barneforskning.
- Østrem, S. Bjar, H. Rønning, L. F. Hogsnes, H. D. Jansen, T. T. Nordtømme, S. og Tholin, K. R. 2009. *Alle teller mer. En evaluering av hvordan Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver blir innført, brukt og erfart*. Tønsberg: Høgskolen i Vestfold.

Sissel Aastvedt Halland er høgskulelektor i pedagogikk, tidlegare førskulelærer med vidareutdanning i sosialpedagogikk frå Den Sosialpedagogiske Høgskule og rettleiing frå Høgskulen Stord/Haugesund. Ho har lang erfaring frå arbeid i barnehage. Ho har mastergrad i barnehagevitenskap frå Universitetet i Stavanger. Fokuset i masteroppgåva var knytt til dei yngste barna i barnehagen, toddlaren, og deira kroppslege og estetiske møter med materialar. Masterprosjektet inngjekk i prosjektet Blikk for barn: <https://blogg.hioa.no/blikkforbarn/aktuelle-publikasjoner/>. Saman med Toril Vist skreiv ho i 2016 eit kapittel i boka *Blikk fra barnehagen: Estetiske opplevingar. Toddleren i møte med materiale*.

Sissel Aastvedt Halland, Høgskulen på Vestlandet, Campus Stord, Klingenbergvegen 8, NO-5414 Stord, Norge. Email: sissel.halland@hvl.no

Fagfellevurdert artikkel.

Utgiver: Norsk senter for barneforskning ved Institutt for pedagogikk og livslang læring, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

Dette er en artikkel med åpen tilgang (open access). Alle artikler i *Barn* publiseres i overensstemmelse med Creative Commons-lisensen CC BY 4.0. Det betyr at alle fritt kan lese, laste ned, kopiere, skrive ut, søke i eller lenke til den fullstendige og ferdig bearbejdede teksten.